

Nr 54.

Ankom till riksdagens kansli den 6 juni 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 47 i första kammaren av herr *Helgesson* och nr 98 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Stockholm, om viss ändring i 11 § ovannämnda förordning.

11 § har för närvarande följande lydelse:

11 §.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som icke senast vid utgången av åttonde veckan eller, för kassa med månadsavgifter, andra månaden efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, till kassan antingen erlagt avgift eller belopp som nu sagts eller anmält förhållande, varå befrielse från betalningsskyldigheten kan grundas, skall anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt; dock att kassans styrelse äger med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet pröva, huruvida den, som underlåtit att inom angiven tid anmäla omständighet, varå avgiftsbefrielse kan grundas, ändock må bibehållas vid sitt medlemskap.

Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa eller viss grupp av kassas medlemmar medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd som i första stycket sägs skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugusjätte veckan eller, för kassa med månadsavgifter, sjätte månaden.

Tillsynsmyndigheten må ock medgiva, att i stadgarna för viss kassa bestämmelse intages, att kassans styrelse beträffande medlem, vilken på grund av förhinder icke erlagt avgift före den i stadgarna eljest angivna senaste tidpunkten, må besluta, att han likväl icke skall anses hava utträtt ur kassan. Sådant beslut skall för att bliva gällande hava godkänts av tillsynsmyndigheten.

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 11 § att mellan andra och tredje styckena inskjutes ett nytt stycke av följande innehåll:

Vid bestämmandet av den tid, inom vilken till betalning förfallen avgift skall vara erlagd, må frånräknas sådan tid, då medlem fullgjort värnplikts-

tjänstgöring eller på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete, under förutsättning att tiden styrkes på det sätt som kassans stadgar föreskriva.

Beträffande motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen I: 47.

Över motionerna ha på begäran av utskottet yttranden avgivits av socialstyrelsen, socialvårdskommittén, Svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige och De anställdas centralorganisation (Daco). Yttrandena finnas såsom bilagor fogade vid detta utlåtande.

11 § i sin ursprungliga lydelse innehöll ej någon motsvarighet till stadgandet i tredje stycket om möjlighet att i stadgarna för viss kassa intaga bestämmelse, enligt vilken medlem, som på grund av förhinder icke erlagt avgift före den i stadgarna eljest angivna senaste tidpunkten, kan erhålla ytterligare uppskov.

Under förarbetena till förordningen framhölls (se proposition 1933: 209, Bilaga G s. 57), att man särskilt på grund av att rätten till understöd vore knuten vid att visst antal avgifter erlagts måste hålla på att avgifterna i möjligaste mån erlades i omedelbar anslutning till den tid som de avsåge. Eljest skulle en medlem kunna underlåta att erlægga sina avgifter och först om han hade anledning att tro, att han komme att bli arbetslös, på en gång inbetala avgifterna för en längre tid och därigenom förskaffa sig rätt till understöd med mångdubbelt större belopp. I sitt yttrande över det förslag, på grundval av vilket förordningen utarbetades, förklarade sig socialstyrelsen anse (se nämnda proposition s. 160), att en bestämmelse om automatisk utslutning efter viss tid komme att verka för strängt, varför styrelsen ifrågasatte, om ej laga förfall borde kunna få åberopas. Mot detta yttrande anförde föredragande departementschefen, att avgifterna till kassorna komme att bli relativt små och att svårigheter att betala dem i allmänhet ej torde komma att förefinnas, eftersom de endast skulle utgå under de veckor då den försäkrade varit i arbete. För övrigt ägde en person, som utslutits ur sin kassa under åberopande av förevarande paragraf, rätt att när som helst åter anmäla sig som medlem i kassan. Visserligen ägde han då icke att för rätt till understöd tillgodoräkna sig de avgifter, vilka han erlagt under sitt tidigare medlemskap, men denna omständighet utgjorde enligt departementschefens åsikt ej tillräckligt skäl för meddelande av en bestämmelse om rätt för medlem att i fråga om avgiftsbetalning åberopa laga förfall.

Tredje stycket i 11 § tillkom genom en författningsändring 1941. Den däri lämnade förfallsbestämmelsen infördes (se proposition 1941: 214 s. 44, 45 och Bilaga A s. 31—33) med särskild hänsyn till sjömän å fartyg i utom-

europaisk fart, varvid det uttalades, att bestämmelsen icke torde kunna tänkas erhålla tillämpning beträffande annan kassa än för sjöfolk.

Enligt huvudregeln i förevarande författningsrum skall avgift till erkänd arbetslöshetskassa erläggas senast inom viss tid efter förfallodagen vid äventyr att medlemmen eljest anses ha utträtt ur kassan. Någon allmän bestämmelse finnes ej om rätt för medlem, som dröjt med betalning utöver denna tid men såsom ursäkt för dröjsmålet kan åberopa laga förfall, att få kvarstå i kassan.

Utskottet.

Genom regeln om bestämd sista tidpunkt för avgiftsbetalning framtingas, att avgifterna inflyta regelbundet och utan onödiga dröjsmål. Ehuru det är av stor vikt att så sker, kunna dock enligt utskottets mening fall förekomma där ett strängt vidhållande av regeln ter sig obilligt och dessutom icke är nödvändigt för uppnående av det avsedda ändamålet. Utskottet ansluter sig därför såtillvida till syftet med motionärernas förslag att utskottet anser, att viss möjlighet bör tillskapas för medlem i arbetslöshetskassa, som kan åberopa förfall för dröjsmål med erläggande av avgift, att erhålla anstånd med betalningen.

Motionärerna ha föreslagit en bestämmelse, enligt vilken vid bestämmandet av tiden inom vilken avgift sist skall vara erlagd skulle frånräknas tid då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete. Mot en sådan bestämmelse kan enligt utskottets mening anmärkas, att den i ett visst avseende skulle vara för snäv, i ett annat åter för vid. Genom densamma skulle å ena sidan uteslutas möjligheten att erhålla anstånd av andra skäl än värnpliktstjänstgöring och sjukdom, medan å andra sidan den som kunde åberopa sådant skäl saklöst kunde dröja med betalningen även om han haft möjlighet att uppfylla sin skyldighet. Med hänsyn härtill anser sig utskottet såsom den mest ändamålsenliga lösningen böra förordas en bestämmelse, enligt vilken dispens efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall kan, där särskilda skäl föreligga, meddelas från skyldigheten att erlagga avgift inom viss tid. I fråga om tillämpningen av en sådan bestämmelse synes vad socialstyrelsen anfört i sitt yttrande över motionerna böra vara vägledande.

Såsom socialstyrelsen föreslagit torde fråga om dispens böra i första hand behandlas av arbetslöshetskassas styrelse. Med hänsyn till intresset av enhetlig tillämpning synes beslut, varigenom dispens meddelats, böra för att bli gällande godkännas av tillsynsmyndigheten.

Den av utskottet förordade dispensmöjligheten föranleder ändring av 11 § tredje stycket. Därvid synes innehållet i detta böra jämkas jämväl i andra avseenden.

Författningsändringen torde böra träda i kraft så snart den utkommit i Svensk författningssamling.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, måtte för sin del antaga följande förslag till

Förordning

angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

Härigenom förordnas, att 11 § förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

11 §.

Medlem av — — — sitt medlemskap.

Tillsynsmyndigheten äger — — — sjätte månaden.

Styrelsen för erkänd arbetslöshetskassa må, där särskilda skäl föreligga, besluta att medlem, som icke erlagt avgift före den i stadgarna angivna senaste tidpunkten, likväl icke skall anses hava utträtt ur kassan. Sådant beslut skall för att bliva gällande hava godkänts av tillsynsmyndigheten.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stockholm den 6 juni 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

KERSTIN HESSELGREN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Wistrand, Mannerskantz, Hage, Hallagård, Nils Elowson, Söderkvist, Holmbäck** och *Helgesson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Pettersson* i Hällbacken,* *Ryberg, Cruse,* Holm,* Hogård,* Jansson* i Hällefors och *Andersson* i Eskilstuna.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

¹) Senaste lydelse se SFS 1943: 185.

*Bilaga A**Till Riksdagens andra lagutskott.*

Genom remiss den 11 februari 1944 har Kungl. Maj:t anbefallt *socialstyrelsen* att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över motionerna nr 47 i första kammaren och nr 98 i andra kammaren angående viss ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor samt att till socialdepartementet insända avskrift av yttrandet. I anledning härav får socialstyrelsen anföra följande.

Socialstyrelsen har i ärendet begärt yttrande från styrelserna för samtliga erkända arbetslöshetskassor, inalles 30. Sådant yttrande har inkommit från 27 kassor. En sammanställning därav lämnas i det följande.

Inledningsvis må framhållas, att den av motionärerna berörda 11 § arbetslöshetskassoförordningen (motsvarande § 17 av kassornas stadgar) har stor betydelse såväl för kassorna själva som beträffande deras enskilda medlemmar. För kassorna, vilkas verksamhet till mycket väsentlig del finansieras genom medlemmarnas egna tillskott, är det viktigt med en föreskrift om en jämförelsevis kort respittid för avgiftsbetalningen, så att avgifterna må kunna inflyta regelbundet och utan onödiga dröjsmål. Och för den särskilde kassamedlemmen i hans förhållande till kassan spelar detta stadgande en stor roll ur allmän ordnings- och uppfostringssynpunkt. Påföljden av försummad avgiftsbetalning, förlust av medlemskapet i kassan, är för den därav drabbade allvarlig nog. Därvid mister nämligen den uteslutne all rätt till understöd, som han kan ha uppbyggt genom inbetalade avgifter före avbrottet i medlemskapet. För återvinnande av understödsrätt måste vederbörande i sådana fall erlagga nya avgifter under minst ett år och ofta under avsevärt längre tid, beroende på hans möjligheter att erhålla anställning.

Otvivelaktigt förhåller det sig så, att den sålunda ganska stränga huvudregeln i 11 § arbetslöshetskassoförordningen i stort sett haft övervägande gynn samma och nyttiga verkningar. Detta bestyrkes klart av erfarenheten och vitsordas även utan tvekan av de styrande inom kassorna, vilka i regel också utöva ledningen inom motsvarande fackliga organisation. Såsom tillsynsmyndighet över den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen har socialstyrelsen också städse genom upplysning och på annat sätt verkat för en noggrann tillämpning av detta stadgande och kraftigt motarbetat understundom förekommande tendenser i motsatt riktning. Endast vid ett par enstaka tillfällen, då omständigheterna varit av alldeles speciell natur, har styrelsen på framställning förklarat sig icke vilja vidtaga åtgärder, därest kassan icke toge de föreskrivna konsekvenserna av att respittiden överskridits. Detta har gällt fall, då en kassamedlem av någon anledning, exempelvis iråkad sinnessjukdom, under längre tid icke kunnat råda över sig och sina handlingar och fördenskull icke haft möjlighet att fullgöra sina förpliktelser gentemot kassan.

Styrelsen är emellertid väl medveten om att andra situationer lätteligen kunna uppstå, då kassamedlemmar utan eget förvällande bli urståndsatta att i rätt tid inbetala sina avgifter och följaktligen anstånd med avgiftsbetalningen utöver den stadgade respittiden måste anses väl motiverat av billighetsskäl och

liknande. Understundom medför den nu gällande ordningen nära nog stötande konsekvenser, som skulle kunna undvikas genom mera smidiga stadganden. Det utan jämförelse vanligaste bland sådana fall är givetvis det, då en kassamedlem skyndsamt inkallas i beredskapstjänstgöring och svårigheter därigenom kunna uppstå för honom att i rätt tid inbetala eventuellt resterande avgifter. Även längre tids sjukdom och andra omständigheter, såsom svårare olycksfall, nödtvungen lokal isolering av medlem till följd av naturhinder eller epidemi m. m., komma i detta sammanhang i åtanke.

Motionärernas förslag går ut på att låt vara endast vid värnpliktstjänstgöring eller sjukdom bereda möjlighet för kassamedlem att erhålla anstånd med honom åvilande avgiftsbetalning. Till den tanke, som ligger bakom detta förslag, ger socialstyrelsen sin fulla anslutning. De invändningar, som styrelsen likväl funnit sig böra rikta däremot, gälla alltså icke själva syftet med förslaget. Men enligt styrelsens mening bör en i och för sig välmotiverad ändring och uppmjukning av bestämmelserna i 11 § läggas efter delvis andra linjer än dem motionärerna tänkt sig.

För att vinna ett såvitt möjligt omfattande upplysningsmaterial har som nämnts socialstyrelsen, efter att först vid en konferens ha dryftat den föreliggande frågan med representanter för de erkända arbetslöshetskassorna, införskaffat yttrande i ärendet från kassorna. Om innehållet i dessa yttranden må här sammanfattningsvis angivas följande.

Av de 27 kassor, som inkommit med begärt yttrande, ha inalles 10 förklarat sig *instämma* med motionärerna, i en del fall dock med vissa jämkningar eller utvidgningar. Två kassor anse sålunda, att även andra omständigheter än värnpliktstjänstgöring och sjukdomsfall böra kunna föranleda förlängd respittid för enskild medlem. I ytterligare två fall ifrågasättes, att med värnplikts-tjänstgöring och sjukdom i här förevarande avseende må likställas även sådan tid, då medlem är arbetslös utan att ha rätt till understöd från kassan (t. ex. vid otillräckligt antal inbetalade avgifter eller sedan maximalt understöd uttagits). En annan kassa förordar, att endast viss slags militärtjänstgöring, nämligen beredskapstjänstgöring — där inkallelsen i regel sker med kort varsel — må kunna frånräknas på sätt förutsättes i motionerna.

Flertalet kassor, nämligen 17, ha förordat en lösning efter principiellt andra linjer än i enlighet med motionärernas förslag. I dessa fall har man tänkt sig en *dispensordning*, varigenom tillsynsmyndigheten eller eventuellt vederbörande kassa skulle äga rätt att i särskilda fall medgiva undantag från den i § 17 av kassornas stadgar intagna bestämmelsen angående viss respittid för avgiftsbetalningen. Denna dispensmöjlighet borde enligt de avgivna yttrandena icke begränsas enbart till fall av värnpliktstjänstgöring eller sjukdom och komme alltså ur den synpunkten att gå utanför ramen för motionärernas förslag. Å andra sidan borde dispensbestämmelsen icke grunda en oavvislig rättighet för kassamedlem att vid militärtjänstgöring eller sjukdom alltid komma i åtnjutande av förlängt anstånd. Bestämmelsen borde tvärtom erhålla en sådan utformning, att därav klart framginge dess begränsade syftemål, nämligen att tillämpas endast i sällsynta undantagsfall av särskilt ömmande karaktär.

I vissa yttranden utvecklas närmare skälen till att man föredragit dispenslinjen framför motionärernas förslag, vilket senare dock kan antagas bli enklare och mindre tidsödande i tillämpningen. I första hand framhålles, att en mer eller mindre *generell* rätt till förlängd respittid vid värnpliktstjänstgöring eller sjukdom icke är nödvändig eller önskvärd, och uttryckas farhågor för att en dylik rätt säkerligen skulle komma att inverka avtrubbade på åtskilliga

medlemmars känsla för ordning och reda i sina mellanhavanden med kassan. En av kassorna anför, att den utsträckta respittiden i sådant fall skulle komma att utnyttjas av många medlemmar, vilkas ekonomi väl skulle tillåtit dem att betala avgifterna enligt nu gällande regler. Vidare framhålles från andra håll, att kontrollen över avgiftsbetalningen komme att försvåras, varjämte vissa andra tekniska olägenheter vore att befara vid ett generellt dispensförfarande. Särskilt textilarbetarnas erkända arbetslöshetskassa understryker de nämnda ordningssynpunkterna så pass starkt, att dess yttrande närmast kommer att framstå som ett halft avstyrkande av tanken att ändra här ifrågakarande bestämmelse. Från denna kassa och flera andra håll betonas kraftigt, att den ifrågasatta uppmjukningen endast bör få komma till användning vid speciellt ömmande fall, ehuru också vid andra tillfällen än de båda i motionerna förutsatta.

Endast i tre fall förutsättes, att dispens må kunna beviljas av kassastyrelse. Ehuru det icke alltid uttryckligen utsäges, synas de övriga kassorna utgå ifrån att denna befogenhet skall utövas av tillsynsmyndigheten, givetvis dock först efter framställning av vederbörande kassa.

Ett par kassor anse, att dispens bör kunna beviljas endast vid sådan militärtjänstgöring, d. v. s. beredskapstjänst och liknande, där inkallelse i regel sker med kort varsel. Såsom särskilda omständigheter av ofta mera ömmande karaktär omnämnas arbetslöshet (utan understödsrätt) samt barnsbörd. I ett par fall anföres mera allmänt, att dispens bör kunna komma i fråga beträffande medlemmar, vilka hindrats fullgöra sin avgiftsplikt genom särskilda förhållanden, varöver de icke själva kunnat råda.

Vid övervägande av hithörande frågor har socialstyrelsen i likhet med flertalet kassor ansett sig böra förorda dispensvägen såsom den enligt styrelsens mening smidigaste och mest ändamålsenliga. Styrelsen har därvid icke bortsett ifrån, att den av motionärerna föreslagna anordningen i praktiken sannolikt i många fall skulle ställa sig enklare. Det bör kraftigt understrykas, att förlängt anstånd med avgiftsbetalning under alla förhållanden bör kunna ifrågakomma endast i undantagsfall av särskilt ömmande karaktär, detta alltså även vid militärtjänstgöring och sjukdom. I enlighet härmed torde dispensmöjligheten i fråga om värnpliktstjänstgöring i huvudsak komma till användning vid beredskapsinkallelser o. d. med kort varsel; styrelsen finner dock knappast anledning förorda, att den s. k. första tjänstgöringen uttryckligen undantages från dispensbestämmelsen. Vad sjukdom beträffar bör det givetvis endast vara fall av svårare och mera långvarig sjuklighet, som må kunna föranleda dispens. Såsom nämnts, ha vissa kassor ansett, att även pågående arbetslöshet — utan rätt för vederbörande medlem att uppbära understöd från kassan — borde kunna föranleda utökning av respittiden. Härtill må anföras, att den arbetslöse kassamedlemmen i sådana fall vanligen kan antagas ha bättre möjligheter att på ett eller annat sätt ordna sina ekonomiska mellanhavanden med kassan än vid fall av mera långvarig beredskapstjänstgöring eller sjukdom. Om han exempelvis åtnjuter kontantunderstöd från arbetslöshetskommitté eller fattigvården, bör det icke vara oöverkomligt för honom att erlägga sin avgift till kassan. Möjlighet härtill bör också i regel föreligga för t. ex. säsongarbetare, vilka enligt stadgarna för flera kassor äro avstängda från understödsrätt under vissa månader av året. Detta hindrar givetvis ej, att anstånd med avgiftsbetalningen i särskilda fall kan vara berättigat även vid arbetslöshet, för vilken icke understödsrätt föreligger, på grund av sammanfallande med andra omständigheter (t. ex. sjukdom i familjen o. d.). I övrigt torde såsom dispensanledning särskilt

kunna tänkas sådana fall, då omständigheter, varöver medlemmar icke kunnat råda, hindrat dem att inom föreskriven tid inbetala sina avgifter. Bland sådana omständigheter ha tidigare nämnts medlems omhändertagande för sinnessjukdom samt nödtvungen isolering på grund av smittosam sjukdom o. d. Framhållas må, att sådana särskilda förhållanden ha godtagits såsom skäl för att bevilja arbetssökande kassamedlemmar viss befrielse från skyldigheten att besöka den offentliga arbetsförmedlingen enligt 19 § arbetslöshetskasseförordningen. Man kan även tänka sig sådana fall, då kassamedlemmar exempelvis vid skogs- eller vägarbeten, särskilt i Norrbottens eller Västerbottens lappmarksdistrikt, på grund av de stora avstånden till vederbörande redogörare undantagsvis böra kunna tillerkännas en förlängning av den sedvanliga respittiden.

I detta sammanhang må framhållas, att förordningen den 26 juni 1931 om erkända sjukkassor lämnar viss möjlighet i speciella fall till förlängt anstånd med avgiftsbetalningen. I 18 §, första stycket, stadgas nämligen, att medlem i sådan kassa, som överskridit den föreskrivna respittiden (2 månader), skall anses ha utträtt ur kassan, där ej kassans styrelse dessförinnan av särskild anledning medgivit honom ytterligare anstånd med betalningen.

Beträffande slutligen förfaringssättet vid meddelandet av dispens bör det enligt styrelsens mening icke i något fall kunna komma i fråga, att vederbörande kassas styrelse ensam bestämmer därom. Tillsynsmyndigheten bör alltså i varje särskilt fall ha godkänt sådant beslut av kassastyrelse.

Med utgångspunkt härifrån torde den ifrågasatta lagändringen på enklaste sätt kunna genomföras i form av ett tillägg till tredje stycket av 11 § arbetslöshetskasseförordningen. Enligt detta stycke må i stadgarna för viss kassa föreskrivas, att kassastyrelsen beträffande medlem, vilken på grund av *förhinder* icke erlagt avgift inom den föreskrivna respittiden, må tillerkänna medlemmen rätt att kvarstå i kassan. Sådant beslut skall godkännas av tillsynsmyndigheten.

För det syfte, varom nu särskilt är fråga, torde det vara tillfyllest, att tredje stycket av 11 § erhåller följande ändrade lydelse:

Tillsynsmyndigheten må ock medgiva, att i stadgarna för viss kassa bestämmelse intages, att kassans styrelse beträffande medlem, vilken på grund av *förhinder* eller till följd av omständighet av särskilt ömmande natur icke erlagt avgift före den i stadgarna eljest angivna senaste tidpunkten, må besluta, att han likväl icke skall anses hava utträtt ur kassan. Sådant beslut skall för att bli va gällande hava godkänts av tillsynsmyndigheten.

En sålunda utvidgad undantagsbestämmelse skulle därefter intagas i stadgarna för de kassor, som besluta om tillämpning för sin del av den ifrågavarande dispensanordningen.

De från arbetslöshetskassorna inkomna yttrandena i ärendet bifogas i avskrift.*

Stockholm den 14 mars 1944.

KARL J. HÖJER.

TOR JERNEMAN.

* Här uteslutna.

Bilaga B.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 11 februari 1944 har Kungl. Maj:t anbefallt *societärvårdskommittén* att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över likalydande motionerna I:47 och II:98 om ändring av 11 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor. Med anledning härav får kommittén anföra följande.

Jämlikt 11 § förordningen om erkända arbetslöshetskassor skall avgift till kassan vara av medlemmen erlagd senast vid utgången av åttonde veckan efter den tid å vilken avgiften belöper. Har detta icke skett skall medlemmen anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt. Har medlem underlåtit att inom angiven tid anmäla förhållande varå avgiftsbefrielse kan grundas, äger kassans styrelse att med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet pröva, huruvida medlemskapet dock må bibehållas. För viss kassa eller för viss grupp av kassas medlemmar äger tillsynsmyndigheten medgiva, att tidpunkten för avgifts erläggande skall kunna bestämmas till utgången av tjugusjätte veckan. Denna senare bestämmelse har tillkommit närmast med tanke på sjöfolket.

I de remitterade motionerna påpekas, att värnpliktstjänstgöring och sjukdom kunna föranleda sådana hinder att medlemmen icke inom föreskriven tid får möjlighet fullgöra sin betalningsskyldighet gentemot kassan. Även genom ren obetänksamhet kan en medlem komma i en liknande situation och därmed förlora medlemskapet i kassan. Det föreslås, att den ovan angivna respittiden, i regel åtta veckor, skall kunna förlängas med tid då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller på grund av sjukdom varit förhindrad åtaga sig förvärsarbete.

Respittiden för avgifternas erläggande är visserligen förhållandevis lång, närmare 2 månader. Då emellertid avgifterna ofta erläggas månadsvis blir i realiteten denna respittid ofta kortare. Det i motionerna påtalade förhållandet har särskild aktualitet i de fall, då en medlem i en erkänd arbetslöshetskassa drabbas av olycksfall, hastigt insjuknar eller med mycket kort varsel erhåller order om inställelse till värnpliktstjänstgöring. I det sistnämnda fallet föreligger ofta icke tid tillse, att de ekonomiska förpliktelserna gentemot kassan fullgjorts för tiden före inryckningen. Det är även förklarligt om efter inryckningen frågan om resterande avgifters erläggande faller vederbörande ur minnet. Vid olycksfall eller hastiga sjukdomsfall kan det stundom vara omöjligt för medlemmen att iakttaga här stadgade skyldigheter.

Verkningarna för medlemmen av ett utträde ur kassan äro ganska betydande. Vid återinträde i kassan räknas nämligen de tidigare erlagda avgifterna medlemmen icke till godo. För att på nytt förvärva understödsrätt fordras sålunda att ha erlagt minst 52 veckoavgifter. Med hänsyn till bestämmelserna i stadgarna i det fackförbund han tillhör blir han vidare ofta automatiskt utesluten ur detta. Vad i motionerna anförts är sålunda värt allt beaktande.

Emellertid har frågan om respittidens eventuella förlängning även en annan sida. Det måste för kassorna framstå som angeläget att till betalning förfallna avgifter utan för långt dröjsmål inbetalas till kassan. En generell förlängning av respittiden vid alla fall av sjukdom och vid all värnpliktstjänstgöring skulle sannolikt föranleda ökat administrativt arbete. Det kan för övrigt ifrågasättas om behov verkligen föreligger att i så stor omfattning, som i motionerna förutsetts, medge anstånd med avgiftsbetalningen. Vidare må framhållas att anled-

ning att medge anstånd med avgifternas erläggande icke synes föreligga vid inryckningen till första värnplikstjänstgöringen.

Enligt kommitténs uppfattning skulle motionärernas syftemål uppnås genom en sådan ändring av förordningen, att kassans styrelse erhåller befogenhet att, efter prövning av varje särskilt fall, medge att medlem, som på grund av olycksfall eller sjukdom förhindrats att inom i stadgarna föreskriven tid erlægga tidigare till betalning förfallna avgifter, erhåller förlängt betalningsanstånd. Dylikt medgivande bör emellertid givas allenast, då särskilda omständigheter kunna anses motivera en dylik åtgärd. Liknande anstånd synes vidare böra medgivas vid inkallelse till beredskapstjänstgöring.

I detta ärendes handläggning hava deltagit förutom undertecknad Eriksson, ordförande, herrar Bexelius, Höjer, Olsson, Skoglund, Wallén samt fru Nordgren.

Stockholm den 8 mars 1944.

På socialvårdskommitténs vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

/ T. Hessler.

Bilaga C.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 9 februari 1944 har tillfälle beretts *Svenska arbetsgivarförbundet* att avgiva yttrande över två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nr 47 i första kammaren av herr Helgesson och nr 98 i andra kammaren av herr Nilsson i Stockholm, angående viss ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Motionärerna ha föreslagit, att i 11 § av förordningen skall införas en bestämmelse av huvudsaklig innebörd, att vid beräkandet av den tid, inom vilken avgift till arbetslöshetskassa skall vara erlagd, för att medlem icke skall anses ha utträtt ur kassan, må frånräknas sådan tid, då medlem fullgjort värnplikstjänstgöring eller varit av sjukdom förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete.

Föreningen får i anledning härav anföra följande.

Det erinras om att under förarbetena till förordningen var ifrågasatt, huruvida icke laga förfall borde kunna få åberopas vid underlåten betalning av medlemsavgift till erkänd arbetslöshetskassa. I Kungl. Maj:ts proposition nr 209 till 1933 års riksdag hävdade emellertid chefen för socialdepartementet den meningen, att laga förfall icke borde få göras gällande. De skäl, som departementschefen därvid anförde till stöd för sin ståndpunkt, torde fortfarande äga giltighet. Sålunda måste avgifterna till arbetslöshetskassorna anses så låga, att någon nämnvärd svårighet att erlægga dem icke ens under sjukdom eller vid militärinkallelse torde förefinnas, i synnerhet som avgift skall beräknas

endast för den tid, som kassamedlemmen varit i arbete. Vidare äger den, som uteslutits ur kassa på grund av att avgift icke erlagts inom föreskriven tid, rätt att när som helst återanmäla sig såsom medlem av kassan. Slutligen är det alltjämt av vikt, att överensstämmelse bibehålles mellan ifrågavarande stadgande och motsvarande bestämmelse i 18 § kungl. förordningen om erkända sjukkassor, enligt vilket stadgande laga förfall icke kan åberopas, då fråga uppstår, huruvida medlem av erkänd sjukkassa på grund av underlåtenhet att erlægga medlemsavgift skall anses ha utträtt ur kassan. I betraktande av sistnämnda synpunkt bör det förhållandet, att »fackorganisationerna i allmänhet tillämpa motsvarande bestämmelser på sådant sätt, att den tid medlem varit sjuk eller fullgjort militärtjänstgöring borträknas vid fastställande av senaste betalningsdag för föreliggande avgiftsskuld», icke tillmätas någon betydelse, allra helst som det icke göres gällande, att någon enhetlig praxis i berörda hänseende förefinnes inom organisationerna.

Under åberopande av det anförda får föreningen hemställa, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 11 mars 1944.

Svenska arbetsgivareföreningen

IVAR O. LARSON.

Bilaga D.

Till Andra lagutskottet.

Genom remiss den 9 februari 1944 har *landsorganisationen i Sverige* beretts tillfälle att avgiva yttrande över inom riksdagen väckta likalydande motioner nr 47 i första kammaren av hr Helgesson och nr 98 i andra kammaren av hr Nilsson i Stockholm angående viss ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Motionärerna föreslå sådant tillägg till 11 § arbetslöshetskasseförordningen att vid bestämmandet av den tid, inom vilken till betalning förfallen avgift skall vara erlagd, sådan tid må frånräknas då medlem fullgjort värnpliktstjänstgöring eller på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete, under förutsättning att tiden styrkes på det sätt, som kassans stadgar föreskriva.

Enligt ett år 1941 antaget tillägg till 11 § kan tillsynsmyndigheten medgiva att i stadgarna för viss kassa bestämmelse intages att kassans styrelse beträffande medlem, vilken på grund av förhinder icke erlagt avgift före den i stadgarna eljest angivna senaste tidpunkten, må besluta att han likväl icke skall anses hava utträtt ur kassan; sådant beslut skall för att bliva gällande hava godkänts av tillsynsmyndigheten. Bestämmelsen tillkom efter socialstyrelsens förslag och tog särskilt sikte på sjömän å fartyg i utomeuropeisk fart. Det med-

givande av längre respit, bestämmelsen möjliggör, ansågs också av styrelsen icke kunna ifrågakomma för annan kassa än sjöfolkets. Formellt hindrar bestämmelsen dock icke att medgivande lämnas även annan kassa.

Det synes emellertid som om möjligheten av längre respit i de särskilda av motionärerna angivna fallen, då medlem insjuknar eller inkallas till militärtjänstgöring, icke nödvändigt bör göras beroende av för kassan lämnat medgivande resp. av tillsynsmyndighetens efterhandsgodkännande av kassastyrelsens beslut. Med förslaget att frånräkning av sjukdoms- resp. värnpliktstiden skall vara beroende av prövning av styrelsen i varje särskilt fall och att förhindret och tiden för detsamma skall styrkas på sätt kassans stadgar föreskriva synes någon risk för missbruk av frånräkningsrätten icke föreligga.

Landsorganisationen får sålunda tillstyrka motionärernas förslag.

Stockholm den 13 mars 1944.

Landsorganisationen i Sverige

AUG. LINDBERG.

/ Arnold Sölvén.

Bilaga E.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Daco, som genom remiss den 9 februari 1944 beretts tillfälle att avgiva yttrande över likalydande motioner nr 47 i första kammaren av herr Helgesson och nr 98 i andra kammaren av herr Nilsson i Stockholm angående viss ändring i förordningen om erkända arbetslöshetskassor, får med anledning härav anföra följande.

Motionären föreslår viss ändring i 11 § i 1934 års förordning om erkända arbetslöshetskassor. Förslaget innebär, att tid, då medlemmen fullgjort värnpliktstjänstgöring eller på grund av sjukdom varit förhindrad att åtaga sig förvärvsarbete, icke skall inräknas i den tid, inom vilken förfallen medlemsavgift skall erläggas, för att medlemmen skall få stå kvar i kassan. Otvivelaktigt kan en del ömmande fall förekomma, där det kan visa sig mycket svårt för en medlem, som tidigare av en eller annan orsak slarvat med avgiftsbetalningen, att erlægga avgiften inom föreskriven tid. Detta gäller emellertid icke endast tid, då medlemmen fullgör värnpliktstjänstgöring eller på grund av sjukdom är förhindrad åtaga sig förvärvsarbete, utan samma resonemang kan även föras t. ex. beträffande tid, under vilken medlemmen varit arbetslös. I ett sådant fall kan han ofta ha betydligt svårare att erlægga förfallen avgift än exempelvis under militärtjänstgöring. En annan utväg än den av motionären föreslagna att lösa detta problem vore att låta tillsynsmyndigheten efter förslag från kassa meddela dispens i ömmande fall. Någon oavvislig rätt för medlem att på grund av värnpliktstjänstgöring eller annan därmed jämförlig orsak åtnjuta dispens torde dock ej böra ifrågakomma.

Daco ställer sig emellertid mycket tveksam till tanken att på denna punkt uppmjuka avgiftsdisciplinen. I all frivillig försäkringsverksamhet och särskilt sådan, som är av denna speciella karaktär, måste det anses vara av synnerligen stor vikt, att medlemmarna lära sig inse betydelsen av att avgifterna erläggas punktligt. Avgiftsrestantier böra endast få förekomma i undantagsfall. För tjänstemannagruppernas del torde sällan värnpliktstjänstgöring och sjukdom spela sådan roll i ekonomiskt avseende, att medlemmarna helt urståndsättas att fullgöra sina skyldigheter.

Med stöd av vad ovan anförts, ber Daco få hemställa, att den ifrågavarande motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Skulle andra lagutskottet likväl anse, att viss ändring i av motionären avsett syfte är påkallad, hemställer Daco, att allenast sådan ändring vidtages, att möjlighet beredes tillsynsmyndigheten att meddela dispens. I så fall bör emellertid hänsyn även kunna tagas till andra omständigheter, som äro av likartad betydelse som värnpliktstjänstgöring och sjukdom.

Stockholm den 11 mars 1944.

D a c o
(De anställdas centralorganisation)

G. OSVALD.

/ *Otto Nordenskiöld.*
